

Тѣй се завърши най-страшния день. Ако руситѣ и българитѣ на брой 7-8 хиляди души не бѣха задържали 30,000 турци, България щѣше да бжде обърната въ пустиня. Всичко висѣше на косъмъ.

На 12 августъ боеветѣ бѣха слаби. Уморенитѣ опълченци бѣха смѣнени отъ линията и изпратени въ Червенъ Брѣгъ на почивка. Следъ като починаха нѣколко дни, тѣ бѣха пратени на „Зелено дърво“ при колиби Топлешъ, да пазятъ черкезкитѣ нахлувания. Руситѣ докараха на прохода вече много войски и опасността премина.

Боеветѣ на прохода продължиха чакъ до пленяването на Османъ паша въ Плѣвенъ. Настъпи страшна зима. Войниците замръзваха по окопитѣ. Сюлейманъ паша предаде командата на Вейселъ паша и замина за Русе.

Следъ падането на Плѣвенъ (28 ноемврий), се освободи тамъ генералъ Скобелевъ, та пристигна на Шипка.

Решено бѣ руската войска да нападне турцитѣ и мине Балкана. Това стана тъкмо на Рождество Христово (25 декемврий 1877 г.). Намѣсто турцитѣ, рускитѣ генерали хванаха като съ клеци турската войска съ началника ѝ Вейселъ паша.

Хващането стана така: Генералъ Радецки настъпва по шосето отъ св. Никола за Шипка; князь Светополкъ Мирски — отъ Габрово презъ Тръвненския проходъ; генералъ Скобелевъ съ руска войска и българското опълчение — презъ Зелено дърво, Химитлийския проходъ (вж. картата).

Турцитѣ слѣзоха отъ Балкана да бѣгатъ, но